

OSZK

1964 MAJ 7 5

OSZK

HÍRADÓ

5

VII. ÉVFOLYAM • 1964 • MÁJUS

T a r t a l o n

BABICZKY Béla: Az országos mikrofilmezési terv kérdései és nemzeti könyvtárunk -----	117
Könyvtárunk kollégiumának üléseiről (PI) -----	122
BORSA Gedeon: A Régi Magyarországi Nyomtatványok munkálatairól -----	124
VIRÁGHALMY Ferenc: A szláv nyelvek néhány problémája az olvasói betűrendes katalógusban ---	125
Továbbképzésről, vizagákról -----	126
Hírek -----	128
BERLÁSZ Jenő: Könyvtári Minerva -----	129
TOMBOR Tibor: Itáliában könyvek, kódexek között. (3.) A Vatikáni Könyvtárban -----	131
ALBERT Gábor: Olvasószolgálatunk kérdései munkatársaink és olvasóink szemszögéből -----	135
Munkánkról, megbeszéléseinkről, rendezvényeinkről -----	138
Hírek -----	140

Borítófedélen: Guido Reck lengyel festőművész rajza a Festetics-kastélyról.
(A Helikon Könyvtár kivágatgyűjteményéből)

Az
Országos Széchényi Könyvtár
Pártszervezetének és
Szakszervezeti Bizottságának
lapja

Szerkesztő Bizottság:

Bánlaky Éva, Borsa Gedeon
Csapodi Csabáné, Gombocz
István, Horváth Viktor (fe-
lelős szerkesztő), Papp
István, Somkuti Gabriella

Szerkesztők

Papp István-Somkuti Gabriella

Kiadja az Országos Széchényi
Könyvtár Szakszervezeti Bi-
zottsága, Budapest VIII. Mu-
zeum körút 14/16.

Felelős kiadó:

Horváth Viktor

Országos Széchényi Könyvtár
házi sokszorosítása
Budapest VIII. Muzeum utca 3

Lapzárta: 1964. május 18.

AZ ORSZÁGOS MIKROFILMEZÉSI TERV KÉRDÉSEI
és nemzeti könyvtárunk

A mikrofilm az elmúlt 15 év során vonult be könyvtárainkba. Időrendben az Országos Műszaki Könyvtár, az MTA Könyvtára és könyvtárunk után egyre több könyvtárban alakulnak át a korábbi kisebb fotolaboratóriumok komoly mikrofilm-laboratóriumokká. Különösen az utolsó 3-4 év hozott ezen a téren jelentős előrehaladást.

E fejlődés során indokoltan vetődött fel az a kérdés, hogy vajon helyes ut-e, ha a jelentkező igények kielégítése érdekében az egyes könyvtárak egymás után külön, önállóan rendezkednek be mikrofilmezésre? Vajon a létesített laboratóriumokat kellően kihasználják-e? Ugyanis ismeretes, hogy van pl. olyan üzemi könyvtár, ahol évek óta rendelkeznek mikrofilmfelvevő készülékkel, de az lényegében kihasználatlan, mert évente esetleg csak pár száz felvételt készítenek. Ugyanakkor egyes könyvtáraink a rendelkezésükre álló gépekkel sem győzik a munkát.

Ezek a megfontolások jelentkeztek akkor is, amikor az OKDT Állományvédelmi és Mikrofilmezési Szakbizottsága néhány évvel ezelőtt megkezdett vizsgálódásai alapján első ízben 1962-ben, majd 1963-ban javaslatot terjesztett az OKDT, illetve a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári Osztálya elé az állományvédelmi mikrofilmezés országos rendezése tárgyában.

Az OKDT plénuma 1964. március 3-i ülésén vitatta meg a kérdést. A vitaanyag alapját az a javaslat képezte, amelyet a könyvtáraktól begyűjtött adatok alapján állítottak össze. Ez a felmérés az állományvédelem szempontjából figyelembe veendő legjelentősebb könyvtárakra terjedt ki. Negyven könyvtár közül a mikrofilmezésre 26 könyvtár szolgáltatott adatokat, a többi nem látott el mikrofilmezési feladatokat. Az adatok összesítése alapján kitűnt, hogy e könyvtárakban összesen kb. 700 ezer kötet, illetve könyvtári egység (mintegy 90 millió felvétel!) vár mikrofilmezésre. Hatalmas mennyiség ez!

A felmérésnél az adatokat dokumentumtipusok és időrend szerinti bontásban kellett megadni. Elemzésükből világossá válik, hogy - a kéziratok kivételével - jelentős a párhuzamosan mikrofilmezésre javasolt anyag mennyisége. Az adatok egyszerű összeadása ezért nem nyújt reális alapot az állományvédelmi mikrofilmezés számára. De bibliográfiai adatok alapján megállapítható pl. az, hogy a könyvtárak által fényképezendőnek tartott 10 ezer kötetnyi RMK jóval több mint kétszerese az RMK-k ténylegesen lehetséges számának, főként ha figyelembe vesszük, hogy az OSzK és az MTA Könyvtára az elmúlt tíz évben nem jelentéktelen részüket már mikrofilmezte. Ugyanez a tanulság vonható le egy-egy időszak napisajtója tekintetében is.

A fentiek azt bizonyítják, hogy mindenképp indokolt a párhuzamos mikrofilmezés kiküszöbölésére törekedni, mert ez komoly előnyöket jelentene, mégpedig:

- a/ nem volna szükséges a géppark indokolatlan növelésére, ami országosan jelentős megtakarítást jelentene;
- b/ olyan anyag lenne mikrofilmezhető, az okvetlenül szükséges műszaki fejlesztés mellett, amelyet máshol nem mikrofilmeztek még, s így az állományvédelem tekintetében fontos művek mikrofilmezésére hamarabb kerülne sor;
- c/ kiküszöbölhető lenne, hogy a több könyvtárban meglévő s ennek következtében kevésbé ritka művekről készüljön több mikrofilm, míg ugyanakkor az esetleg csak egyetlen példányban meglévő ritkaságról szintén csak egyetlen mikrofilm készülne, noha biztonsági és kutatási szempontból éppen az lenne kívánatos, hogy erről álljon rendelkezésre több filmmásolat különböző könyvtárakban;
- d/ a könyvtárakban folyó állományvédelmi mikrofilmezés összehangolása lehetővé tenné, hogy a legjobb, legteljesebb példányok kerüljenek mikrofilmezésre, illetve, hogy a műről (főleg hírlapokról, folyóiratokról) minél teljesebb mikrofilmpéldány készüljön;
- e/ az igen ritka művek mikrofilmjeiről készült filmmásolatokat - melyek a mikrofilmfelvételnél gazdaságosabban állíthatók elő (kb. 1/3 részéért és lényegesen gyorsabban) - más könyvtárak is megkaphatnák. Ez növelné a biztonságot és nagy segítséget jelentene főleg a vidéki kutatás számára.

Az állományvédelmi mikrofilmezés országos összehangolása csak a mikrofilmezendő művek teljes, részletes címjegyzékének összeállítására alapján volna lehetséges. Ez hatalmas bibliográfiai előkészítő munkát követelne, amely nagy anyagi és személyi igényekkel járna, hosszú időt venne igénybe s addig az állomány mikrofilmezése tekintetében sem lehetne előbbrejutni. Ez az út tehát nem járható, mert elvesztenénk a réven, amit megnyertünk a vámon. A probléma megközelítését máshol kellett keresni.

A felmérés adatainak elrendezése az egyes gyűjteménytípusok és kategóriák nagyságrendjében és kronológiájában nemcsak a feladatok nagyságát mutatja, hanem az összehangolás gyakorlatilag járható útját is, amely a párhuzamosságokat a minimumra csökkentheti. Kiderül ugyanis ebből az elrendezésből, hogy egyes kategóriákon belül melyik könyvtár, vagy melyik egy-két könyvtár az, amelyekben a szóbanforgó anyag zöme van. Ezek közül a könyvtárak közül kell tehát valamelyiket az adott kategória mikrofilmezése tekintetében bázisnak kijelölni. A kijelölt báziskönyvtárnak az lenne a feladata, hogy ő végezze a szóbanforgó anyag mikrofilmezését elsősorban és a hasonló anyagokkal rendelkező nagyobb gyűjteményekkel egyeztesse munkáját időről-ídtőre. A kisebb gyűjtemények ilyen anyag mikrofilmezésére a bázis-könyvtártól kérhetnének jóváhagyást. (Ez természetesen csak nagyobb művek, több száz felvétel esetén célszerű, addig, míg az adminisztráció nem kerül többbe, mint a felvétel párhuzamos elkészítése.)

Az állományvédelmi mikrofilmezés párhuzamosságainak kiküszöbölését elősegíthetné a már mikrofilmre vett művek jegyzékének rendszeres publikálása, vagy egy

mikrofilm központi címjegyzék létrehozása is.

Ezen inkább elméleti jellegű megfontolások alapján úgy tűnhet, hogy a feladat túl komplikált. Sokan úgy vélhetik, hogy helyesebb lenne egy központi mikrofilm-laboratórium létrehozása. Ez a tetszetős elgondolás a gazdaságossági érvek ellenére sem oldaná meg a kérdést, mert a párhuzamosságok kiküszöbölésének feladata így is megmaradna, a mikrofilmezendő anyagok szállítása pedig sem az állomány védelme szempontjából, sem gazdasági tekintetben nem lenne megnyugtató és újabb problémákat vetne fel. (Megjegyzendő, hogy a könyvtárak kurrens igényeinek kielégítése is nehezebben lenne megoldható egy ilyen központi üzemben.)

Ha azonban a felmérés adatai alapján mélyebben elemezzük a helyzetet, kiderül, hogy az állományvédelmi mikrofilmezés feladatai volumenükben sullyal néhány könyvtárra hárulnak. Többnyire most is ezek a könyvtárak folytatnak jelentősebb állományvédelmi mikrofilmezést és épp ezért nem lehet kétséges, hogy ezeknek a könyvtáraknak saját munkájuk érdekében a rájuk háruló országos feladat elvégzésében is részt kell vállalniuk.

A felmérésből kitűnik, hogy az országosan mikrofilmezendő teljes kéziratos anyag, összesen kb. 340 ezer egység, mintegy 14 millió felvétel. Ebből azonban 187 ezer egység az OSzK-ban, 102 ezer pedig az MTA Könyvtárában vár mikrofilmezésre. Nagyobb kéziratos anyag van még a debreceni Kollégiumi Nagykönyvtárban (27 ezer egység), a többiben csak néhány ezres tételek, ami összeségében is csak 24 ezer egységet jelent. Ezek mikrofilmezését (ha saját mikrofilmezési lehetőség nincs az adott könyvtárban) a területileg legközelebbi mikrofilmező könyvtárnak kellene vállalnia. Megemlítendő, hogy a budapesti Egyetemi Könyvtár is csak 1700 lefényképezendő kézirategységet jelentett.

Az ősnymtatványok tekintetében az OSzK 1250 kötetel, a budapesti Egyetemi Könyvtár 1020 kötetel szerepel. Ez a teljes mikrofilmezendő mennyiségnek 1/3 része, a többi lefényképezendő ősnymtatványt egyházi könyvtárak jelentették.

Az RMK mikrofilmezésre bejelentett száma összesen 9425 kötet volt. Ebben az OSzK 3681 kötetel, a budapesti Egyetemi Könyvtár 2230 kötetel szerepel, tehát ketten az egész mennyiségnek több mint felét adják. Az MTA Könyvtára csak 200 kötetet jelentett; ott ugyanis a legtöbb RMK-t már mikrofilmre vették. A többi könyvtárban (egyetemi és egyházi könyvtárakban) a lefényképezendő RMK-k száma 100-500 kötet közt van. Szabó Károly művének folyamatban lévő új kiadásának munkálatai számba veszik ugyan a mikrofilmeket is, kérdéses azonban, hogy ez elegendő-e a párhuzamos mikrofilmezés kiküszöböléséhez, de megadhatja mindenképpen az összehangolás bibliográfiai alapját.

Különösen hatalmas szám adatok szerepelnek a felmérés adatai között a hazai és hazai vonatkozású hírlapok és folyóiratok mikrofilmezésénél. Ez a mintegy 80 ezer kötet kb. 50 millió felvételt jelentene. Nyilvánvaló azonban, hogy itt

az egyes kategóriákon és évkörökön belül a több könyvtár részéről bejelentett hasonló számok mögött valószínűleg azonos évfolyamok, kötetek lapulnak, s a párhuzamosságok kiküszöbölésének itt van a legnagyobb jelentősége. Az egész mikrofilmezési országos program megszervezésénél ez a terület lenne elsősorban külön kiemелendő és megoldandó probléma, mint ahogy a franciáknál is külön társaságot létesítettek a hírlapok mikrofilmezésére, és a Bibliothèque Nationale irányítása mellett folyik a francia hírlapok országos mikrofilmezése alapos bibliográfiai előkészítéssel.

A nyomtatott anyag országos mikrofilmezésének adataival kapcsolatosan tehát meg kell állapítani, hogy az lényegesen kevesebb lesz a valóságban, mint amit az adatok puszta összegezése után kapunk. Feltehetőleg az egyes kategóriákban a két legnagyobb gyűjtemény adatainak összegét lehetne számítani, mert az ezek közt lévő párhuzamosságokat egyenlítőnek ki azok a tételek, amelyek a többi könyvtárak anyagából még mikrofilmezendők lennének. Ilyen módon a mikrofilmezendő hírlapok és folyóiratok mennyisége országosan 80 ezer kötet helyett legfeljebb 50-60 ezer kötet lehet, vagyis a feladat legalább 1/3 részével csökken. Azonban még ez a mennyiség is jóval nagyobb, mint amekkorával jelenlegi körülményeink között könyvtáraink meg tudnának birkózni.

Jelenleg könyvtárunk távlati mikrofilmezési programjában, - a mult évek felmérései alapján - közel 35 millió felvétel szerepel, melyből 19 millió felvételt tesz ki az elsősorban és sürgősen mikrofilmezendő anyag. Ha az elmult évekhez hasonlóan könyvtárunk évi 300 ezer felvételt tud állományvédelem céljára készíteni, a legsürgősebb anyag mikrofilmezése is 60-65 évig tartana. Ha sikerül 1964-ben és a következő években két felvevőgéppel évi 500 ezer felvételt készíteni állományvédelem céljára, akkor is csak egy 35-40 éves program keretében valósulhatna meg a terv. Könyvtárunknak tehát ahhoz, hogy saját feladatait egy 15-20 éves terv keretében lebonyolíthassa, legalább évi 1 millióra kellene emelnie mikrofilmezését, vagyis jelenlegi gépparkját és létszámát erre a célra meg kellene kétszereznie. A kevésbé sürgős mikrofilmezési feladatok így is csak az azt követő további 20-25 évben kerülhetnének sorra, nem is szólva arról, hogy időközben ez alatt a több mint fél évszázad alatt az állomány további részeiből is sok szorul majd mikrofilmezésre.

Kétségtelen, hogy az országos állományvédelmi mikrofilmezési program egészéből könyvtárunkra, mint nemzeti könyvtárra hárul a legnagyobb tömegű munka, ezt azonban meg kell osztania más, történelmi anyagot is gyűjtő nagykönyvtárral. Okvetlenül reánk hárul a magyar hírlapok és folyóiratok mikrofilmezésének összehangolása és lényegében a munka zömének elvégzése az országos jelentőségű lapok és folyóiratok mikrofilmezésével. Ennek lebonyolítására viszont könyvtárunknak és a benne résztvevő könyvtáraknak műszaki, gazdasági és személyzeti segítséget kell kapniuk, mégpedig nemcsak műszaki személyzetet, hanem az anyag előkészítését, összegyűjtését végző könyvtárosokat is. Az országos hírlapmikrofilmezésben az OSzK mellett elsősorban az Országgyűlési Könyvtár, valamint a vidéki egyetemi

könyvtárak közreműködése lenne szükséges.

Fentiekből következik, hogy a mikrofilmező könyvtárakra jelenlegi erejüket messze felülmúló feladatok várnak. Ugyanis a kurrens mikrofilmezési igények: a külföldi könyvtárközi kölcsönzés, az intézmények és a kutatók igényei sokszor olyan nagyok, hogy a könyvtárak kapacitását jelentős részben, esetleg egészen lekötik. Nem lehet tehát szó arról, hogy könyvtárainkban a laboratóriumok fejlesztése felesleges, vagy hogy ezek kapacitása általában nem volna kellőképpen kihasználva, sőt az a helyzet, hogy a feladatok volumene miatt műszaki és létszám-fejlesztésük okvetlenül sürgősen napirendre tűzendő.

Az állományvédelmi mikrofilmezés jelentőségét az OKD'I ülése is hangsúlyozta. Szükségesnek nyilvánította a mikrofilmezés országos összehangolását és a mellett foglalt állást, hogy az állományvédelem érdekében elsősorban meglévő mikrofilmlaboratóriumainkat kell erőteljesen fejleszteni az országos feladatokra. Hangsúlyozták egyszersmind, hogy a mikrofilmezés országos megszervezéséhez nemcsak technikai felszerelés szükséges, hanem - és nem utolsósorban - gondoskodni kell a mikrofilmezést lebonyolító könyvtáraknak a mikrofilmezést előkészítő könyvtárosokkal, bibliográfusokkal való megerősítéséről is.

Az állományvédelmi és biztonsági mikrofilmezés a nemzet számára igen fontos történelmi és tudománytörténeti értékek megőrzését hivatott biztosítani. Könyvtárainknak ezt a megőrző szerepét a műemlékvédelemhez hasonló jelentőségűnek kell tekinteni, s ugyanugy gondoskodni kell róla anyagilag is. Állományvédelem szempontjából fontos gyűjteményeink fokozottabb mikrofilmezését megfelelő technikai- és létszám-fejlesztéssel sürgősen biztosítani kell. A munka ráháruló részében e tekintetben könyvtárunknak példamutató, élenjáró szerepre kellene vállalkoznia: ez nemcsak országos érdekből, hanem saját történelmi értékű állományának jövője szempontjából is nemzeti könyvtári kötelesség. - BABICZKY BÉLA

könyvtárunk munkájáról

KÖNYVTÁRUNK KOLLEGIUMÁNAK ÜLÉSEIRŐL

Az ÁPRILIS 20-I ÜLÉS napirendjén dr. Szentmihályi János osztályvezető "AZ ÚJ NEMZETI KÖNYVTÁR TAJÉKOZTATÓ MUNKÁJA" c. tervtanulmányának határozati javaslatai és nyitva maradt problémái szerepeltek. A Kollégium a tervtanulmány lektorának (Durzsa Sándor, az MTA Könyvtárának osztályvezetője) és a tervtanulmány részletes megvitatására kijelölt bizottság jelentései alapján az alábbi határozatokat hozta.

1. A könyvtár új épületének keretei közötti tájékoztató munkát az előzetesen tartott megbeszélések során módosított tervtanulmánynak megfelelően kell kiépíteni.

2. A tervtanulmányban foglalt feladatok – a Kollégium állásfoglalása szerint részint az 1964–1967. évek előkészületi munkájának keretében, részint 1968-ban és azt követően hajtandók végre.

3. A nemzeti bibliográfia teljes rendszerének kiépítését a Kollégium könyvtárunk perspektivikus céljaként tekinti, amelyet csak a személyi és dologi előfeltételek rendjében lehet megvalósítani. Ennek mérlegelésével az előkészületi időszakban a következők megvalósítását határozta el: a) a Magyar Nemzeti Bibliográfia éves kumulációi kiadásának stabillá tétele; b) az időszak kiadványok éves bibliográfiáinak rendszeres kiadása; c) a Magyar Folyóiratok Repertóriumának házi sokszorosításban való kiadása és ennek eredményeként a rendszeres időközökben való megjelentetés biztosítása; d) a kereskedelmi forgalomba nem kerülő könyvek, valamint a hivatalos kiadványok kurrens feltárása.

4. Hasonlóképpen rögzítette a Kollégium azokat a további feladatokat is, amelyeket részint kísérleti, részint előkészítő jelleggel kell elvégezni az 1964–1967. évek folyamán.

A MÁJUS 3-I ÜLÉS az Igazgatási Osztály előterjesztésében az 1964. ÉVI MUNKA-TERV ELSŐ NEGYEDÉVI FELADATAINAK VÁRBEHAJTÁSÁRÓL szóló jelentést tárgyalta meg. Anyagát az alábbiakban ismertetjük:

Az Igazgatási Osztály által a főigazgató utasítása alapján végzett felmérés nem terjedt ki minden munkaterületre, figyelmét a várbeli előkészületi feladatokra összpontosította és csupán kiegészítőleg vizsgálta meg néhány más munka állását is.

Az uj épület szabadpolcos kézikönyvtárainak összeállításán külön csoport dolgozik. A csoport elkészítette ügyrendjét, amely biztosítja munkájának futószalagszerű megszervezését és összehangoltságát az Adréma-üzemmel, a Gyarapítási Osztállyal, valamint a Raktári Osztállyal. A kézikönyvtárszervező munka tervszerűen haladt. Az irodalomtörténeti szakolvasóterem anyagának kijelöléséhez azonban még nem kezdtek hozzá, mivel a csoport szakreferensi helye még nem nyert betöltést. Bár a kézikönyvtárak állományának kialakításában fontos szerep vár a Vas-utcai másodpéldányokra, - mivel a rákospalotai templomépület megvétele elhúzódott, - ennek az értékes anyagnak feldolgozása az éves munkatervtől eltérően csak a jövő évben kezdődhet meg.

A szolgálati betürendes katalógus rekonstrukciójában eredményként könyvelhetjük el, hogy ha kissé késve is, de kialakultak a munka szervezeti keretei. A rekonstrukciós részleg négy csoportja közül három (a naplójelölő, cédulaszerelő és az adréma-csoport) a terv előírásának megfelelően végezte munkáját. Problémák jelentkeznek azonban a negyedik, a katalógusszerkesztő csoport munkájában. Ugyanis - eltekintve attól, hogy a létszám csak jelentős késéssel kerekedett ki és több munkatárs csak most tanul be feladatába - akkora restancia terheli még az elmúlt évről a katalógusszerkesztőket, hogy saját erőből nem tudnak ezzel megbirkózni. Sürgős szükség van az intézetvezetés segítségére, nehogy a munka fennakadást szenvedjen.

A szakkatalógus átszerkesztésének elvi alapvetését nyújtó tervtanulmány elkészült (Haraszthy Gyula tervtanulmányáról lapunk ez évi 3. számában adtunk beszámolót). A további lépésekre csak ezután kerül sor.

A Zeneműtárban a hanglemezkatalógus helyzetét vizsgálta a felmérés. Itt sokszorosítási problémák merültek fel: az általában terjedelmes cimleírások csak több adrémalemezre férnének rá, így a katalógus használata igen nehézkesé válna. Ezért csak egy példányban, nagyobb formátumu cédulák készülnek. Ez azonban lehetetlenné teszi a hungarika-vonatokozások melléklapi szinten történő kiutalását, ami pedig ennél az anyagnál igen fontos lenne (ld. magyar közreműködők!). Egyetlen megoldási lehetőség a hosszú cimleírások nemzetközi méretű cédulán való elkészítésére a xerox-rotaprint eljárás alkalmazása. A Bóday Pál és Horváth Magda-féle kísérlet és a Könyvtártudományi Szakkönyvtár tapasztalatai alapján a kötelesepéldány-hanglemezokről az MNB cimleírásai felhasználásával, a külföldi anyagról gépelt szedésekkel minimális anyagi és munkaerő-ráfordítással elérhető a cél. Annál is inkább célszerű volna ezt az utat választani, mert ez bizonyos fokig üzemi kísérletül is szolgálna az új technika szélesebb körű bevezetéséhez.

A raktári és állományvédelmi munkák jó eredménnyel folytak. A Raktári Osztály két héttel a kitűzött határidő előtt fejezte be a teljes müncheni-anyag átszállítását a Pollack-téri új raktárba. A felszabadult férőhely ésszerű felhasználása érdekében szükségessé vált az A/ és B/ raktárak átrendezése, ami kb. 4000 polcfolyó méter megmozgatását jelenti. Minden valószínűség szerint ez a munka május 31-e helyett jóval előbb fejeződik be. Folyamatban van a hirlaptári anyag átköl-

töztetése is; jelenleg a Pollack-téri belső raktárból helyezik át a köteteket az új, udvari raktárba s csak ennek megtörténte után kezdődhetik a központi raktárak anyagának áttelepítése. A Raktári Osztály állományvédelmi munkálatai a tervelőírásnak megfelelően folytak.

Legfontosabb bibliográfiai munkáink is előrehaladtak. A "RÉGI MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYOK" teljes XVI. századi anyaga készen áll; most folyik a kézirat egyeztetése, kiegészítése, utalókkal való ellátása stb. A "MAGYAR KÖNYVÉSZET 1945-1960" nyomdába adott kötetének első hasábkorrekturája április 9-én érkezett s ettől kezdve a munkát folyamatosan végzik. Nyáron újabb kötet kéziratát adjuk nyomdába. A "MAGYAR KÖNYVÉSZET 1963" előkészítő munkái jó ütemben haladtak. Elkészült a "MAGYAR BIBLIOGRÁFIÁK BIBLIOGRÁFIÁJA 1962-1963" kézírata; lektorálás alatt áll.

A könyvek központi katalógusa rekonstrukciójában a szláv katalógus felállítása kielégítő ütemben folyik. A munkát az gyorsította meg, hogy abbahagyták a magyar anyag leválasztását. A magyar anyagot ugyanis a tervek szerint nem Berghoeffler-rendszerben állítják fel. Tekintettel arra, hogy minden valószínűség szerint a latin művekre sem alkalmas ez a rendszer, ezért célszerűbbnek látszik a rekonstrukció végén ezt a két anyagrészt egy, a szokott elvek szerint szerkesztett katalógusban egyesíteni.

A "KURRENS KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK 1964. ÉVI LELŐHELYJEGYZÉKÉ"-nek kézírata elkészült, de nincs biztosítva egyelőre a kiadvány sokszorosítottatásának költsége. Sürgős intézkedést kíván ennek az anyagra várt és fontos kiadványnak a megjelentése.

S végül még egy, sok más könyvtárat is érintő munkáról néhány szót: a közművelődési könyvtárak fölőspéldányainak begyűjtése és rendezése 114 százalékos tervteljesítéssel folyt.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy tervezésünk reálisnak bizonyult az első negyedévi munka tükrében. S ami a lemaradásokat illeti: éppen az ilyen évközi számbavételeknek a feladata az, hogy felhívja a figyelmet az intézkedések időben való megtételére. - (PI)

B o r s a G e d e o n

A RÉGI MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYOK MUNKÁLATAIRÓL

Elkészült "A régi magyarországi nyomtatványok" című kiadvány első kötetének (1473-1600) kézírata. 1961 óta - a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával - kis munkaközösség foglalkozik könyvtárunkban a Szabó Károly által szerkesztett és már közel száz esztendő óta "Régi Magyar Könyvtár" (röviden RMK) első és második kötetének új feldolgozásával. Ez a munkálat tehát felöleli az összes régi nyomtatványt, amelyet Magyarország területén nyomtak, illetve külföldön - részben vagy egészben - magyar nyelven jelentettek meg. Azonban az RMK-tól eltérően nem

a címlap leírására, hanem elsősorban a régi nyomtatványokra vonatkozó megállapításokra, azaz az irodalomra, és az egyes példányok lelőhelyére helyeztük a súlypontot. Ezzel a kutatók, könyvtárosok stb. számára közvetlenül használható kézikönyv készül.

A korábbi anyaggyűjtés felhasználásával, lehetőleg az egyes művek közvetlen tanulmányozásával készülnek a tételek. Ha eredetiben nem volt a nyomtatvány hozzáférhető, úgy a róla készült mikrofilmet igyekeztünk megszerezni. Ennek során tudatnyi gyűjteményből, több mint tizezer felvételen, mintegy kétszáz régi munkához jutottunk hozzá, amelyek egy része eddig teljesen hozzáférhetetlen volt a hazai kutatás szempontjából.

A feldolgozás és a publikálás időrendben történik, az RMK I. és II. kötetébe tartozó anyag azonban egybevonat. Most elkészült az első korszak (XV-XVI.sz.) egyes tételeinek formába öntése: ezernél több tétel mintegy kétezer gépelt lap terjedelemben. Ez több mint 50 százalékos kiegészítést jelent Szabó Károly kiadványához képest, ezen kívül az RMK megállapításainak egész sora kerül helyesbítésre. A lelőhelyek ellenőrzésével e vonatkozásban is korszerű adatokkal kívánjuk segíteni a kutatást.

Jelenleg a kézirat adatainak és fogalmazásának összhangba hozatalával, illetve az adatok ellenőrzésével foglalkozunk. Hozzáálltunk a mutatózási munka előkészítéséhez is: a kézikönyv használhatósága ugyanis nagyrészt ezen múlik. Terveink szerint ezt az alábbi szempontok szerint készült mutatók segítik majd elő: név, cím, szak, nyelv, nyomda, helynév, lelőhely, valamint a Szabó-, illetve a Sztripszky-számok szerinti mutató. Még ez évben megkezdjük a következő, 1601-1650 közötti korszak anyagának előkészítését a budapesti gyűjteményekben hozzá nem férhető művek felmérésével, illetve ezek mikrofilmjének bekérésével.

Bizunk benne, hogy könyvtárunk és az MTA közös kiadásában megjelenő kötet nem csupán a magyar nemzeti bibliográfia legkorábbi századainak korszerű feldolgozásával, de az összes tudomány hazai történetének kézikönyveként haszonnal segíti majd a kutatók és könyvtárosok munkáját.

A SZLÁV NYELVEK NÉHÁNY PROBLÉMÁJA az olvasói betűrendes katalógusban

Lapunk ez évi 3. számában említettük, hogy három végzős könyvtárszakos egyetemi hallgató folytat szakmai gyakorlatot könyvtárunkban. Közülük VIRÁGHALMY FERENC, aki az olvasói betűrendes katalógus szerkesztésében is dolgozott, az alábbiakban számol be néhány észrevételéről a katalógusépítést illetően.

*

Az egyetemi tanulmányaimat lezáró szakmai gyakorlat során alkalmam volt 80 munkaórán át betekinteni az olvasói betűrendes katalógus munkájába is. Az ott eltöltött idő alatt főleg a katalógus szláv vonatkozásai keltettek bennem különös

érdeklődést. E szempontból a következő alapvető problémákat tapasztaltam.

1. A katalógus használatát megnehezíti a cirillbetűs szövegek transliterálásában megmutató hazai bizonytalanság. A bizonytalanság okozója az MSZ 3394-51 SZ.SZABVÁNY, amely nem teljes (nem tartalmazza a bjelorusz és makedón nyelvet, az ukrán ábécéből kihagyja a АЗ /dz/, АХ /dzs/, Х /h/ betűt és az ' /"/ aposztróf jelet), illetve ellentmondásos (a szerb h /ć/ és u /č/ átírására azonos jelet ír elő /č/, ugyanez a helyzet az ukrán Г /g/ és Х /h/ átírásánál, ahol a gyakorlatban mindkettőt a latin h betűvel írja át az OSzK). Jelen sorok írójának szabványmódosítási, illetve kiegészítési javaslata a Könyvek Központi Katalógusában megtekinthető.

2. A régebbi (kb. 1945-1955) címfelvételek transliterálása megnyugtató bizonyossággal nem használható a szoros betűrendbe sorolás támpontjaként, mert a szöveg hibás átírásán túlmenően a közreműködő személyek neve (főleg női nevek esetén) sokszor csupán a kiadványban talált alakban (genitívus vagy instrumentális) szerepel, nominatívus helyett. Pl.: pod red. I.V. Abrikoszovoj. A nominatívus Abrikoszova, tehát a cédulának itt kellene szerepelnie.

3. A címfelvételezők törekszenek minden fordításos mű esetében kideríteni a szerző eredeti névalakját. A szláv nyelvek esetében ennek speciális problémái is vannak. Ismeretes például az az "adaptálási" tendencia, mely szerint a szláv népek a névalakokat gyakran saját nyelvi szabályaikhoz "idomítják". Pl. a lengyel Kraczkowski oroszra fordított műve szerzőjeként így szerepel: "Kraczkovszkij". A gyakorlat tanúsága szerint a legtöbb problémát az ukrán szerzők orosz névvariánsai okozzák:

UKRÁN EREDETI	OROSZ VARIÁNS
Sevcsenko, Tarasz Hrühorovücs	Sevcsenko, Tarasz Grigor'evics
Honcsar, Olesz' Terentijovücs	Goncsar, Alekszandr Terent'evics
Kornijcsuk, Olekszandr Jevdokümovücs	Kornejcsuk, Alekszandr Evdokimovics

Következmények: a/ az ukrán szerzőt orosznak tekintik (pl. Goncsar "Zászlóvivők" c. regénye esetén nem az ukrán eredeti cím, "Praporonoszcü", hanem az orosz fordított cím, "Znamenoscü" szerepel a katalógusban eredeti címként), b/ azonos szerzők művei nem kerülnek egymás mellé.

TOVABBKÉPZÉSRŐL * VIZSGÁKRÓL

Intézeti belső továbbképzésünk keretében az utóbbi időszakban a következő rendezvények zajlottak le:

Március 21. * A könyvismereti kör összejövetelén mindössze hatan jelentek meg s ezért április 18-ra halasztódott az esedékes előadás. A hiányzó-

sok többsége igazolt volt, de néhányan feledékenységéből nem vettek részt.

Március 28. * A referáló kör eredményesen és érdekesen tartotta meg harmadik foglalkozását.

Április 11. * Az aktuális kérdések szemináriuma Szentmihályi János tervtanulmányának írásbeli vázlata alapján ismét megtárgyalta az új Nemzeti Könyvtár tájékoztató szolgálatának problematikáját. Erre azért került ismét sor, mert az első alkalommal a résztvevők a rövid szóbeli tájékoztató alapján nem tudtak érdemben hozzászólni a kérdésekhez.

Április 18. * Szentmihályi János a könyvismereti körben a bibliográfiai ellenőrzés problémái közül a dokumentumok szóródásáról beszélt. Ehhez kapcsolódva mutatta be a nyomtatott központi katalóguskiadványokat.

Április 25. * A tájékoztató előadássorozatban két érdekes előadás hangzott el a könyvtárépítészeti területéről. Tombor Tibor a népi demokráciák könyvtárépítészetiéről adott szemléletes körképet, majd Havassy Pál számolt be arról, hogyan halad új otthonunk építése. Havassy Pál előadásáról Sebestyén Géza h. főigazgató találóan jegyezte meg, hogy egységbe olvasztotta a könyvtáros és az építész szempontjait s a szempontok egysége szerencsésen érvényesült a tervezés és kivitelezés nagy munkájában is.

Április 27. * Az aktuális kérdések szemináriuma a harmadik tervtanulmányt, Dezsényi Béla munkáját (Az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményeinek határkérdései) vitatta meg. A vitán a szeminárium rendes tagjain kívül résztvettek az egyes gyűjtemények vezetői is.

*

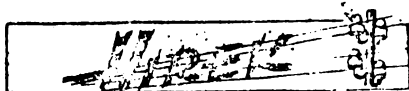
Könyvtárunk dolgozói nagy érdeklődéssel fordultak már az első félév végén is a könyvtárosképző szaktanfolyam vizsgái iránt. Ez az érdeklődés érthető, hiszen nem közömbös, mit tanulnak, mit tudnak azok a fiatal munkatársaink, akik most igyekeznek elsajátítani a szakma gyakorlati és elméleti tudnivalóit. A könyvtárosképzés valóban mindnyájunk ügye; ebből következően, úgy véljük, helyes biztosítani az érdeklődők számára azt a lehetőséget, hogy a tanulók egy-egy vizsgáját meghallgathassák. Ezért közöljük a vizsgák helyét és időpontját. A nyilvános vizsgázás tudata minden bizonnyal kedvezően befolyásolja a hallgatók felkészülését és a vizsgákon résztvevő dolgozóinknak is feltehetően több lehetőséget ad majd egy, az első félévinél objektivebb kép kialakítására a követelményeket és fiatal munkatársaink felkészülését illetően.

Junius 1-én írásbeli vizsga címleírásból (KMK nagyterme) és a választott idegen nyelvből (tud. olvasóterem).

Junius 5. - <u>Könyvismeret</u>	Junius 15. <u>Könyvismeret</u>
Junius 6. - <u>Tört.materializmus</u>	Junius 17. <u>Könyvtárta</u>
Junius 9. - <u>Irodalomelmélet</u>	Junius 19. <u>Irodalomelmélet</u>
Junius 10.- <u>Könyvtárta</u>	Junius 23. <u>Könyvtörténet</u>
Junius 13. <u>Tört.materializmus</u>	Junius 25. <u>Könyvtörténet</u>

Junius 20-án és 22-én a gépirási vizsgát az Igazgatási Osztályon tartják.

A vizsgák minden alkalommal reggel 9 órakor a pártszobában lesznek, a könyvtörténeti vizsga azonban az RRT helyiségében.

A FINN IRODALMI TÁRSASÁG (Suomaisen Kirjallisuuden Seura) értékes kiadványokkal gazdagította könyvtárunk finn-ugor gyűjteményét. A most érkezett 20 kötetben sok magyar vonatkozású tanulmányt találunk, mind a nyelvészet, mind a néprajzterületéről.

A DICTIONARIUM BIBLIOTHECARIUM PRACTICUM, Pipics Zoltán munkatársunk 20 nyelvű könyvtári szakszótára külföldön is egyre ismertebbé lesz. A londoni "Current Literature" az elmúlt év júliusában, a "The Book Exchange" szeptemberi számában ismertette ezt az igen jól sikerült munkát. A "Bulletin des Bibliothèques de France" 1963. dec.12-i számából idézzük: "A művet melegen ajánljuk, mert az nélkülözhetetlen lesz az idegennyelvű könyvek feldolgozását végző könyvtárosok részére, főleg, akik Közép-és Kelet-Európa könyveit kezelik, amelyekhez oly kevés szakszótárral rendelkezünk." A szakszótárat a Gondolat Kiadó előbb változatlan, majd bővített és javított kiadásban újból megjelenteti.

HELIKONI ÜNNEPSÉGEKET rendez ez év máj.14-16. napjain a Kulturális Szemle Országos Bizottsága megbízásából a Keszthelyi Agrártudományi Főiskola az egyetemi és főiskolai művészeti csoportok részére. Az ünnepségek megnyitása alkalmából dr.Keresztury Dezső, könyvtárunk főosztályvezetője Zrinyi Miklós halálának 300 éves évfordulójáról tart megemlékezést. Ugyanezen napon nyitják meg Helikon Könyvtárunk Zrinyi emlék-kiállítását is.

Az UNESCO nemrégén beérkezett legújabb statisztikája szerint a világ legtöbb nyelvére lefordított könyv továbbra is a biblia. Azonban az azt követő sorrend érdekesen megváltozott. A második helyen (204 nyelven) Hruscsov, a harmadik helyen (182 nyelven) Lenin művei állanak.

Az elkészült TERVTANULMÁNYOK sora tovább bővült Dezsényi Béla: "Az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményeinek határkérdései" c. munkájával. A tanulmány teljes szövege az Igazgatási Osztályon tekinthető meg s ugyanott lehet sokszorosított vázlatát korlátozott példányban igényelni.

FIGYELŐ SZEMMEL

KÖNYVTÁRI MINERVA

Elmult hatvan éve annak, hogy a magyarországi muzeumok és könyvtárak első áttekintő címkönyve Magyar Minerva címen a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége kiadásában megjelent. Századeleji társadalmunk kulturális szervezete már annyira terebélyes és szétágazó volt, hogy e kiadvány komoly szükségletet elégített ki. Mutatja ezt az a tény, hogy az első világháborúig eltelt másfél évtizedben a Minervának még négy évfolyama jelent meg egyre gazdagabb, egyre igényesebb kidolgozásban és növekvő terjedelemben. A két világháború között csak egyetlen Minerva-kötet került ki sajtó alól (VI.köt.), amely a bekövetkezett politikai változások folytán szűkebb földrajzi területre szorítkozott, mint az előbbiek, de ugyanakkor tárgyilag jóval többet tartalmazott, mert a muzeumok és könyvtárak jegyzékén túl tájékoztatást adott az ország levéltáiról, tudományos intézeteiről, tanintézeteiről, kulturális bizottságairól és tanácsairól, tudományos és művészeti társulatairól, valamint közművelődési egyesületeiről is.

Ma, két évtizeddel a második világháború után, a lezajlott forradalmi változások folytán társadalmi-kulturális életünkben ismét égető szükség nyilvánul meg kulturintézményeink országos katasztere iránt, kiváltképpen a könyvtárügy területén. 1945 óta ugyanis nemcsak könyvtáraink száma növekedett meg rendkívüli mértékben, hanem a különböző könyvtár típusok kialakulásával, fejlődésével, hálózattá szerveződésével egy egészen új széleskörű könyvtári rendszer alakult ki, amelyről egységes áttekintés mindmáig nem jelent meg. Illetékes szerveink fel is mérték egy olyan kiadvány jelentőségét, amely egyfelől regisztrálja a különböző típusú könyvtárakat, azokról adatszerű tájékoztatást nyújt, másfelől elősegíti a könyvtárak együttműködését, a könyvtárközi kapcsolatok fejlesztését mind hazai, mind külföldi viszonylatban. Egy általános jellegű Magyar Minerva megjelentetését azonban többé nem látták célszerűnek, tekintve, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Almanachja cími, nemrégiben megjelent kiadvány kellő tájékoztatást nyújt az ország tudományos intézményeiről és a felsőoktatás szerveiről. Így alakult ki az az elhatározás, hogy egy különálló, kizárólag a könyvtárügyre szorítkozó kiadványt kell életrehozni Könyvtári Minerva címen.

Az elmúlt hónapok során a KMK-ban nagy körültekintéssel kidolgozták a kiadvány tervét. Elvileg leszögezték, hogy a Könyvtári Minerva alapvető gyakorlati segédkönyv szerepét kívánja betölteni a könyvtárügyi tájékoztatás és a könyvtárközi együttműködés elősegítése szolgálatában. Kimondták, hogy a teljes áttekinthetőség érdekében a kiadványnak minden, könyvtárnak tekinthető intézményt

fel kell ölelnie, tehát nemcsak a közkönyvtárakat, hanem a jogi személyek tulajdonában levő, közkönyvtárnak nem minősülő könyvtárakat, sőt a jelentősebb védett magángyűjteményeket is. Csakis így töltheti be az új Minerva egyuttal a könyvtári címtár szerepét is. Kimondták azonban, hogy bővebb adatokat csak azokról a könyvtárakról fog közölni, amelyek helyi hatókörükön túl nyújtanak szolgáltatásokat, történetileg kialakult, önálló gyűjtőkörrel rendelkeznek és egyedi funkciókat töltenek be. Az ilyen könyvtárak önálló cím alatt fognak szerepelni. Viszont az egy hálózathoz tartozó, azonos funkciót betöltő könyvtárak minimális adatokkal csak éppen felsorolásra kerülnek; néhány könyvtártípus esetében pedig csak megyéknként összesített számadatokra fog a kiadvány szorítkozni.

Ami a közlendő adatok körét illeti, a csupán felsorolásra kerülő könyvtáraknál a Minerva csak a leglényegesebb vonatkozásokra fog figyelmet fordítani: a könyvtár nevének, címének, központi katalógusbeli kódszámának, alapítási évének, állományadatainak, vezetőjének, dolgozói számának és fiókjainak regisztrálására. Az önálló cím alatt felvételre kerülő könyvtárak esetében azonban az említett adatokon kívül ismertetni fogja a könyvtár jellegét, gyűjtőkörét (szakjainak erősségét), különgyűjteményeit, katalógusait, szakrendszerét, a használattal és szolgáltatásokkal kapcsolatos adatokat (nyitvatartás, igénybevételi lehetőségek, olvasóterem-használat, bibliográfiai és dokumentációs tájékoztatás, fotoszolgálat, mikrofilmhasználat stb.) s végül a könyvtárra vonatkozó irodalmat és a könyvtár kiadványait is. Az adatok közlése a könyvtárak, illetőleg a hálózati központok betürendjében fog történni; a hálózati szakkönyvtárak a hálózat neve alatt lesznek felsorolva. Ez a rendszerezés tehát elsősorban arról nyújt majd tájékoztatást, hogy egy-egy helységben miféle könyvtárak vannak, de minthogy más két fontos kérdésben (egy bizonyos könyvtár hol van? egy szakterületen milyen könyvtárak állnak rendelkezésre?) is eligazítást kell adni, a kiadványt több mutató fogja kiegészíteni: megyei és helységmutató, könyvtárak betürendes mutatója, gyűjtőkörök betürendes mutatója, különgyűjtemények mutatója és névmutató.

Növelni fogják a könyvtári Minerva hazai és külföldi használhatóságát a mellékletei is, melyekben a legfontosabb könyvtárügyi intézményekről, illetőleg kérdésekről (az OKDT szervezetéről, bizottságairól, kiadványairól, az MTA könyvtörténeti és dokumentációs munkabizottságáról, az ELTE könyvtártudományi intézetéről, a Szabó Ervin Körről, a könyvtárosképzés rendszeréről, a központi szolgáltatásokról, a KMK-ról, a könyvkiadásról és könyvkereskedelemről, a könyvtári folyóiratok jegyzékéről, a nemzetközi könyvtári szervezetekben való tagságról) közlik a legfontosabb tudnivalókat. A külföldi használók részére a kötet egyes részei (bevezetés, rövidítések, könyvtárak neve, gyűjtőköri mutatók stb.) angol, ill. orosz nyelven is közölve lesznek.

A nagyfontosságú kiadványt hat tagu szerkesztőbizottság készíti sajtó alá; a felelős szerkesztői feladatokat dr. Faragó Lászlóné látja el. A mintegy ötven iv terjedelmű, rota-sokszorosítással előállítandó Könyvtári Minerva megjelenése folyó év végére, vagy a jövő év elejére várható. - BERLÁSZ JENŐ

T o m b o r T i b o r
ITÁLIÁBAN KÖNYVEK, KÓDEXEK KÖZÖTT

III.

A Vatikáni Könyvtárban

Róma felett sem mindig kék az ég. A Vatikáni Könyvtárba való látogatásom napján zuhogott az eső. A Szent Péter-tér bejárata mellett északra fordulva, Bernini kolonnádja mellett a Via di Porta Angelica-ba szűkül a tér. Innen nyílik a Porta Santa Anna, a Vatikánváros második bejárata. A kapuban őrtálló svájci gárdista bődördőjű, fekete köpenyén patakocskákban csurgott alá az esővíz.

A Cancellio Santa Marta-ban kérdőívet kell kitölteni. Ezen a ponton át bejutni nem könnyű dolog. Elutazásom előtt egy francia nyelvű beszámolót olvastam a könyvtárról s megjegyeztem a szerző megállapítását: "Il est très difficile, du reste d'y pénétrer". S hogy nekem mégis sikerült, azt prof. Francesco Barberi bibliográfiai főfelügyelőnek köszönhettem, aki beajánlott a Vatikáni Könyvtár főtitkárának, prof. Nello Vian-nak. Az adminisztratív alakításoknak két francia apáca és egy szerencsén pap társaságában tettem eleget. Éppen bevégeztem a kérdőív kitöltését, amikor a Cancellio tisztviselője megkapta a telefonértesítést, amellyel a főtitkár érkezésemet jelezte az ellenőrző-eligazító szolgálatnak.

A főépület arkádja alatt átjutva (ld. a nyilat) a Belvedere udvar (2) hatalmas szökőkútja mellett kell elhaladni, hogy a látogató a könyvtár bejáratához jusson (S).

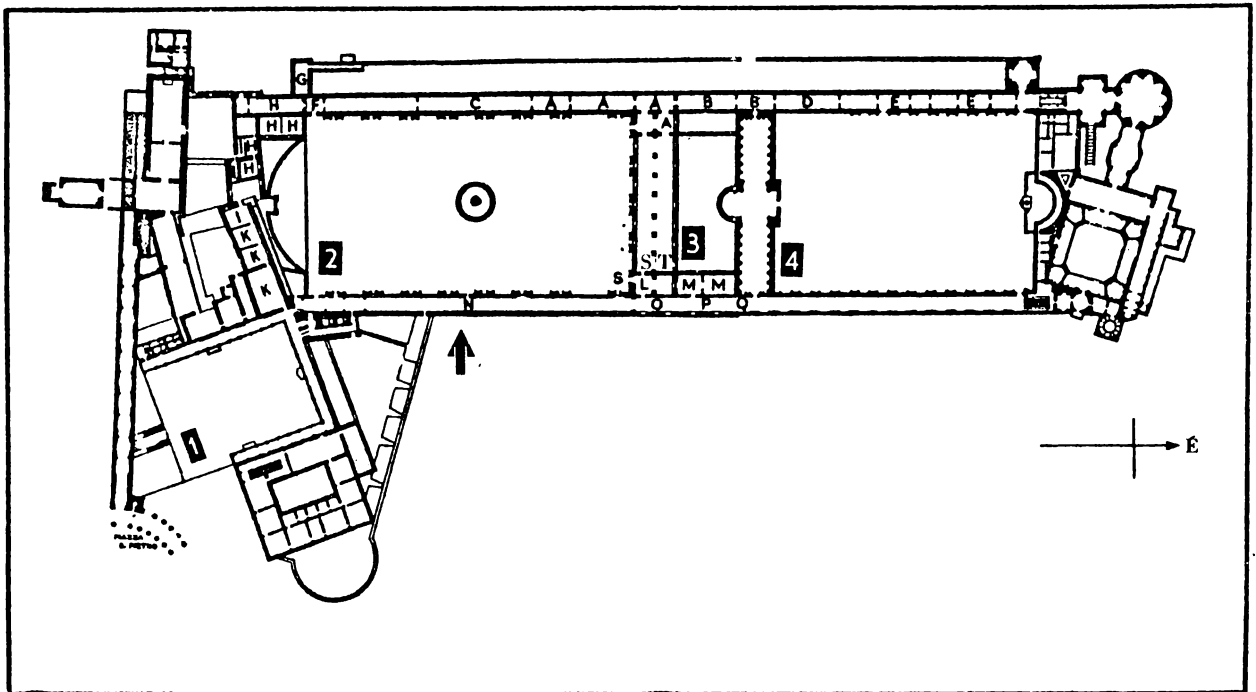
Nem vállalkozom a bejutás topográfiai részleteinek ismertetésére: tulságosan bonyolult leírás lenne. A következő lapon közölt alaprajz segítségünkre lesz az általános tájékozódásban. Ez az alaprajz a vatikáni palotát a II. épületszinten mutatja be. A betűjelzések azonban az azonos alaprajzu földszintre és az első emeletre is utalnak, jelezve, hogy az épületnek adott szintjén a betűvel megjelölt helyen a könyvtár melyik szervezeti egysége működik.

A Vatikánnak több udvara van, legnagyobb a már jelzett Belvedere (2) s a Cortile della Pigna (4), köztük van a Cortile della Biblioteca (3), baloldalon helyezkedik el a Cortile di S. Damaso (1).

A Belvedere udvarból (2) tehát az (S) bejáraton át jutunk a Könyvtárba. A földszinten az (N) jelzésű egykori folyosórészen az amerikai Snead-cég által beépített acélszerkezetű tárolóhelyiségek vannak.

A bejáratától (S) diszlepcső vezet a félemeletre (titkári hivatal) s az

I. emeletre, ahol az (L) jelzésű helyiségben van a tájékoztató segédkönyvtár, mely az (ST) jelű területre is kiterjed. Ez a híres "sala di consultazione" elnevezésű reference-könyvtár, amelyre még visszatérünk. Ugyanitt két olvasóterem (M), a könyvtári feldolgozó (O), valamint a katalógusterem (P) és a mikrofilm-laboratórium (Q) van.

A II.emeleten a hatalmas, világhírű teremkönyvtárba jutunk, a 70 méter hosszú, 16 méter széles, 9 méter magas kéthajós Sixtus-terembe (ST), a "Sala Sistina"-ba, amelyet V.Sixtus építtetett könyvtár céljaira. Freskói a nyolc egyetemes zsinatot, az ókor nagy könyvtárait, az írás feltalálóját és az V.Sixtus által építtetett római épületeket ábrázolják.

A (B) jelű két termet V.Pál (1611), a (C) jelűt VIII.Urbán és VII.Sándor (1624 és 1658), a (D) jelűt VIII.Sándor (1690) az (E) jelűt XII.Kelemen (1732), a (H) jelű helyiséget VII.Pius (1818) csatolta a könyvtárhoz. Az (F) jelű teremben a papiruszokat, a (G) alattiban a metszeteket őrzik. Az (I) jelű helyiség a Borgia-torony, (K) jelet a Borgia-lakosztály visel, alatta volt egykor IV. Sixtus könyvtára. Az (L) jelölésű helyiség a bejárat (S) utáni előcsarnok, mely 1890-ig a könyvtár olvasóterme volt. Az (M) termek viszont a II.emeleten 1890-től 1912-ig szolgáltak olvasótermi célokra. E helyiségek ma háromszintes kézirat-raktárak.

A Vatikáni Könyvtár - teljes nevén "Biblioteca Apostolica Vaticana" - általános jellegű humán könyvtár (biblioteca di cultura universale). Állománya 900 ezer nyomtatott egység, 8000 ősnymtatvány, 62 ezer kódex. Igen gazdag tehát a

könyvtár kéziratos könyvekben, ennek megfelelően rendkívül értékes és gazdag a kódexirodalom tanulmányozásához szükséges segédkönyvtára. A könyvgyűjtemény általános osztályra és a reference könyvek osztályára tagozódik. Kéziratok vonatkozásában u.n. zárt (történeti) osztálya 36 gyűjteményt foglal magában, az egyes gyűjteményeket nyelvek vagy az eredeti gyűjtő neve alapján jelölik meg. Az u.n. nyílt osztály 16 gyűjteményében (fondi) a "Codices Vaticani" sorakoznak. A könyvtár szigorúan praesens jellegű. Sem magánosoknak, sem közületeknek állományegységet kölcsön nem ad. Aki könyvet venne el a könyvtárból, azt az egyház "ipso facto" kiközösítettnek tekinti.

Mult és jelen rendkívül érdekes módon keveredik ebben a könyvtárban, amely korára nézve a fennálló tudományos gyűjtemények között az első helyet foglalja el. Róma legrégebbi s egyben legmodernebb könyvtára a Biblioteca Vaticana.

Keletkezése visszanyulik a kereszténység első évszázadaira. Már a IV. században működött Rómában könyvtári és levéltári jelleggel a "scrinium", 410-ben a barbárok pusztították el a "Chartaceum Romanae Ecclesiae"-t. A VI-VII. században már nevezetes volt a "Biblioteca Lateranense" scriptoriuma. A "res libraria" a tudósok részére nyilvános jelleggel rendelkezésre állott. Pápai könyv-és iratgyűjtemények voltak a későbbi századokban Orvietóban, Viterboban, Perugiában, de ezek az állagok a XIII-XIV. század polgárháborúi során elpusztultak. A pápák avignoni tartózkodása alatt több, mint 2000 kódexből állt a könyvtár. A Rómába való visszatéréskor az állomány csupán 350 kódex. V.Miklós pápa a XV. század közepén nagy gondot fordított a gyarapításra, halálakor már 1209 kódexet tartott nyilván a leltár. IV. Sixtus 3650 kódexre növelte az állományt. V.Sixtus Domenico Fontanával megépítette az új könyvtártermet (Sala Sistina), ahol 1590-91-ben helyezték el az állományt szakszerű elrendezésben. Ekkor vált el helyileg is a könyvanyag a levéltártól. A XVII. századtól jelentős adományokkal és vételekkel gazdagodott a könyvtár (Krisztina svéd királynő könyvtára, a Capponi, a Barberini, a Borghese stb. gyűjtemény). Az első katalógusok 1475-81. között készültek. A korszerű feldolgozás, feltárás a mult század második felében indult meg XIII.Leo pápasága alatt. Ő alakította ki (1882-1890.) a Sala Sistina alatt (ST) az 50 ezer kötetes "sala di consultazione" elnevezésű reference-könyvtárt, ahol a szabadpolcos-állomány szakok, illetve országok szerint áll azóta is, kizárólag a kutatók rendelkezésére. Ugyancsak XIII.Leo rendelte el a könyvtár katalógusainak kinyomtatását is. A kódexek I. kötete 1902-ben jelent meg. A rekatalogizálás nagy műve A.Ratti praefectus (a későbbi XI. Pius pápa) működése alatt indult meg (1914-1918). E nagy munka a Carnegie Alapítvány segítségével a huszas évek végén folytatódott. Erre az időre esik a könyvtár további jelentős bővítése, 800 ezer kötet befogadására alkalmas acélszerkezetű raktár megépítése, új feldolgozóhelyiségek s a mikrofilm-és fotolaboratórium létesítése illetve a restauráló műhely korszerűsítése. A mikrofilmlaboratórium további korszerűsítése és nagyüzemi megszervezése 1952-ben következett be. Feladata a teljes ritkabecsű állomány mikrofilmezése; ez a vállalkozás egyike a legnagyobbaknak világviszonylatban. Figyelemreméltó, hogy a Vatikáni Könyvtárban megvan a washingtoni Library of Congress katalógusának egy példá-

nya letéti (depository catalog) jelleggel. Ezt a katalógust használják fel a könyvtárosok saját címfelvételeik elkészítése során, valamint bibliográfiai összeállításokban is nagy segítségükre van.

A könyvtárnak 60, kizárólag férfi dolgozója van (egyháziak és világiak). Talán ez az egyetlen itáliai könyvtár, ahol nők nem működhetnek. A többi könyvtárakban a nődolgozók aránya tulsúlyban van.

A könyvtár protectora (védnöke) mindig valamelyik biboros. Vezetője a mindenkori praefectus. (Az érdekesség kedvéért megjegyezzük, hogy ebben az évszázadban valamennyi praefectus elnyerte a bibornoki kalapot.) A tudományos munkatársak közül a kéziratkezelők a "scrittori", a nyomtatott anyag kezelői viszont az "assistenti".

A könyvtár fél 9 órától fél 1 óráig van nyitva; kizárólag tudósok, egyetemi tanárok, igazolt kutatók, vagy a könyvtár valamely kéziratáról disszertálók használhatják. Szigorú rend és fegyelem uralkodik mindenütt. A kódexeket átlátzó szekrénykébe téve helyezik a kutató elé...

A "Sala Sistina" (ST) állandó kiállításának megtekintése felejthetetlen élmény. A látnivalókat 14 vitrinben helyezték el. A IV. századi görög biblia nyitja meg a kiállítást. Tul. hosszúra nyúlna felsorolni a kincseket a lorschei, montecassinoi, st.martin des champsi kolostorok rég elporladt barátainak remekműveit. Tasso, Petrarca, Raffaello, Michelangelo, Luther, Galilei kéziratok közt találkozunk a Pontificale Ottoboniano-val (6.vitrin), a jelek szerint hazánkban 1489-90 között készített kódexszel.

Magyar emlék igen sok van a Vatikáni Könyvtárban. Vian professzor szerint az új katalógusok segítségével sok olyan érdekes magyar vonatkozású adatot lehetne feltárni, amelyek eddig nem álltak a tudományos kutatás rendelkezésére.

Elmenőben megálltam a "Sala Sistina" nyugati folyósóján (B) s elgondolkodva sokáig néztem azt a freskót, amely Mátyás király híres könyvtárának állít emléket, hirdetve: "Matthias Corvinus Ungariae Rex Bibliothecam Magnificam et Locupletem Budae Instruit."

Stabad szoval

OLVASÓSZOLGÁLATUNK KÉRDÉSEI munkatársaink és olvasóink szemszögéből

Amint a jelek mutatják lapunk előző számában az e címmel megindított cikksorozatunk nemcsak terjedelmes, de a saját tapasztalat alapján kialakított egyéni vélemények folytán időnként szenvedélyesnek is ígérkezik. Ezért cikksorozatunkat a továbbiakban már ebben, az egyéni véleményt már címében is kifejezésre juttató rovatunkban közöljük.

Ugy véljük, hogy a vitának ez a szélesedése ebben a kérdésben természetes is. Hiszen könyvtárunkban szolgáltatásainak terjedelme és tartalma, ezzel összefüggésben állományának védelme a könyvtár jellegéből kiindulón is állandóan vitatott volt és teljes egészében ma sem megoldott. Még kevésbé az, a jövőt, a Várban kiépítendő olvasó-és tájékoztató szolgálatot illetően. Vezetési szinten ugyan már régen eldöntött kérdés, hogy a könyvtár gyűjteményét és szolgáltatásait tanulmányi (közismert szóhasználat szerint, közművelődési) és tudományos (v.kutatói) szinten egyaránt - nemzeti könyvtári színvonalon - el kívánja látni, de megoldásának mikéntje még ott is nyitott kérdés. Önként értetődően még kevésbé lehet lezárt a kérdés a cikksorozatunkban felvetett "munkatársi és olvasói" szemszögéből.

E számunkban munkatársaink hozzászólásainak közlését folytatjuk és a következőkben ALBERT GÁBOR problémafelvetését ismertetjük.

*

A könyvtárak, közelebbről az olvasószolgálatok mindenütt a megoldandó kérdések tömegével küszködnek. A könyvet olvasók száma a felszabadulás óta megnövekedett, a kultúra iránti érdeklődés hihetetlen mértékben fokozódott, és evvel az irammal a könyvtárak általában nem tudták tartani a lépést. A ruhatár előtti zsúfoltság, a helyhiány miatt bosszusan távozó olvasók nemcsak a Széchényi Könyvtárra, hanem többé-kevésbé valamennyi magyar könyvtárra jellemzőek.

Ezeket a jelenségeket a könyvtárosok általában pozitívan értékelik és az ezekből származó olvasószolgálati hibák felszámolásának módját is azonnal tudják: több új könyvet kell beszerezni, illetve több olvasóhelyet kell biztosítani.

Könyvtárunk esetében azonban nem ilyen egyszerű a kérdés. Mert igaz ugyan, hogy helyhiány miatt sokan szorulnak ki a könyvtárból, de az is kétségtelen, hogy egyenesen katasztrófális lenne, ha valamennyi kiszorult olvasónak helyet tudnánk biztosítani. És ez a katasztrófa - ha így haladunk tovább - éppen ott fog bekövetkezni, ahol és amitől minden problémánk megoldását várjuk - a Várban.

Félreértések elkerülése végett le kell szögeznünk, hogy a Széchényi Könyvtár esetében nem egy akármilyen könyvtárról van szó, hanem nemzeti könyvtár-ról, egyben könyvmuzeum-ról is. A közművelődési könyvtár, ha jól dolgozik, egy idő után

ugyszólván egész állományát kicseréli. Ebben szinte segítő kezet nyújtanak a könyvtárosnak az olvasók azzal, hogy a példányokat szétolvassák. A közművelődési könyvtár már csak ezért is kénytelen állományát ujjonnan kiadott könyvekből napról-napra, évről-évre állandóan felfrissíteni. Számára mindig a legújabb kiadású könyvek a legértékesebbek.

A Széchényi Könyvtárban pontosan fordított a helyzet. Állománya nem cserélődik ki (legalábbis nem lenne szabad) és állományának értéke éppen a történetiségben van. Számára mindig a régebbi kiadású könyvek az értékesebbek. Az olvasó nem tudja ezt a különbséget és azt a könyvet kéri, amelyik előbb kerül a keze ügyébe. Katalógusainkban a cédulák a művek megjelenési sorrendjében vannak berakva és az olvasó ugyszólván minden esetben az első vagy legalábbis a korai kiadást kéri ki s így ezek a példányok rongálódnak, esetleg semmisülnek meg, anélkül hogy tulajdonképpen hivatásukat betöltenék. Ezek a példányok ugyanis legtöbbször beszerezhetetlenek, a Széchényi Könyvtár 1953 előtti anyaga pedig egyelőre egy példányos.

Majd a Várban!, gondolhatná valaki. De a Várban mi fog történni? Az olvasóhelyek száma a mainak többszöröse lesz, tehát még több olvasónak helyet adhatunk, minden magyar állampolgár bármikor betérhet hozzánk, hogy elolvashassa gyerekkori kedves olvasmányát, vagy nálunk készüljön fel a vizijártassági vizsgájára vagy mondjuk egy középfoku tanfolyamra. A Várban az olvasóforgalom többszörösen megnövekedhet, de hogy az állományunkat nem tudjuk ennek arányában megnövelni (rég kiadású könyvekből is), az senki előtt nem lehet kétséges. Tehát még nagyobb rongálódásnak lesz kitéve, ha addigra be nem látják az illetékesek - elsősorban könyvtárunk vezetősége -, hogy a Széchényi Könyvtár legfeljebb az 1952 utáni anyagával láthat el k ö z v e t l e n népművelési feladatokat. (Mert a tudományos kutatás elősegítése mi más lenne, mint a népművelési feladatok k ö z v e t e t t teljesítése!) Nekünk nem az a kötelességünk, hogy Jókait olvassunk, de az már igen, hogy a kritikai kiadást készítőknek Jókai valamennyi kiadását kezébe tudjuk adni. Világosan kell látni, hogy a kettő kizárja egymást. Tudomásul kell venni, hogy veszélyben van az anyagunk, és az elmúlt másfél évtized alatt - míg meggondolatlanul szélesre tártuk a Széchényi Könyvtár kapuit - anyagunkban talán soha nem pótolható károk keletkeztek. Ami itt történik és történt, ahhoz hasonlít, mintha állampolgári jogaira hivatkozva mindenki követelné, hogy árusítsák ki a Csepeli Vasművet, vagy szüntessék meg az "arisztokratikus" nagykereskedelmet, mert mégis csak lehetetlen, hogy ott csak "kivételezettek" (t.i. a vizionteladók) vásárolhatnak.

Anyagunk megduplázásáról vagy megháromszorozásáról beszélni képtelenség, s így megoldásként is csak egyetlen ut kínálkozik: korlátozni kell az olvasóforgalmat. És hogy ez nem lehetetlen, azt nemcsak logikai érvek és a kapitalista országok nemzeti könyvtárainak gyakorlata, hanem a Lenin Könyvtár példája is mutatja. Ott ugyanis, ahogy Róna-Tas András beszámolójában [ld.lapunk egy korábbi

számában] is olvasható, csak az egyetemi vagy főiskolai oklevél felmutatása után állítják ki az olvasójegyet.

Nem tudom belátni, hogy miért kell az érettségire készülő középiskolás diákoknak a Széchényi Könyvtár anyagát használni. A vidéki középiskolások ezrei megvannak Széchényi Könyvtár nélkül. Ugyanúgy nem tudom miért szükséges a tanulmányi versenyben résztvevőket, vagy a tudományos diákkör másodikos, harmadikos vagy akár negyedikes tanulóit könyvtárunk felé irányítani? Szintén a vidéki diákokat említem meg. Ilyesrőle engedélyek kiadását csak rendkívüli esetekben érzem indokoltnak.

De ugyanezeket el lehetne mondani nyugdíjas olvasóinkról is, nem is említve, hogy milyen végzetes következményekkel jár, ha a vizsgaidőszakban egy-egy alacsony példányszámban megjelent, nálunk is csak egyetlen példányban megíró művet kötelező vagy ajánlott olvasmánynak adnak meg az egyetemen. Nem hiszem, hogy az utókor előtt elfogadható mentség lenne arra hivatkozni, hogy ez és ez a munka azért nincs meg a Széchényi Könyvtár állományában, mert ekkor és ekkor kötelező olvasmány volt és a jó könyvtáros kötelességének tartotta, hogy minden igényt kielégítsen. Sajnos, ha nem hozunk radikális intézkedéseket, állományunk tovább romlik, és újabb és újabb művek kerülnek hiánylistára.

Veszélyben van könyvtárunk állománya és minél tovább halogatjuk az új rendszabályok bevezetését, annál nagyobb károk keletkeznek, annál több olyan könyv, folyóirat stb. megy tönkre, melynek megőrzéséért mi lettünk volna felelősek.

A feladat persze korántsem mutatós és népszerű. Első pillanatra még antidemokratikusnak, arisztokratikusnak is látszik, de vállalni kell ezt a látszatot.

Olvasószolgálati problémák - olyan problémák, melyek túlnőnek az olvasószolgálaton, de melyek épp ezen a helyen a legszembeütőbbek. Apróbb kérdések tömegét lehetne még megemlíteni, melyek mind ezzel a központi problémával függnek össze, melynek végérvényes megoldása nélkül minden intézkedés csupán látszateredményeket hozó tüneti kezelés és nem érinti a bajok igazi gyökerét. És hogy mindezek hogyan jelentkeznek majd a Várban, ahol minden - a hibák is - megsokszorozódnak, érdemes megfontolni.

SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK

kérdései

MUNKÁNKRÓL * MEGBESZÉLÉSEINKRÓL * RENDEZVÉNYEINKRÓL

ÁPRILIS 20. * MEGBESZÉLÉS

A jun. 11-14. napjaira tervezett csehszlovákiai kirándulásunk részleteit tárgyaltuk meg a részvételre jelentkezőkkel.

ÁPRILIS 24. * ÉRTEKEZLET

Könyvtárunk pártvezetőségének felhívására megalakítottuk a május elsejei ünnepségen való részvételünket előkészítő bizottságot. Az előkészítés munkájában Gordon Miklósné vezetésével Deli Györgyné, Ferenczi Sándor, Gyulai Árpád, Hoffer Rezsőné, Maczika Béla, Márton Mihály, Mencsik Pál, Óvári Sándor, Pelejthei Tibor és Szentmihály Andrea vett részt.

ÁPRILIS 24. * OROSZ NYELVŰ KLUBDÉLUTÁN

Dr. Zöldhelyi Zsuzsanna egyetemi adjunktus "Új szempontok a XIX. századi irodalom értékelésében" c. tartalmas és élvezetes előadásával befejeződött az idegen nyelvű klubdélutánjaink 1963/64. évi sorozata. Ezt az alkalmat használjuk fel, hogy a Szakszervezeti Bizottság és klubdélutánjaink résztvevői nevében ismételten is megköszönjük előadóink: Dr. Keresztury Dezső (német), Dr. Maller Sándor (angol), Dr. Dezsényi Béla (francia) és Dr. Zöldhelyi Zsuzsanna (orosz) szíves fáradozásait. Az elhangzott előadások gazdag ismeretanyaga, közvetlen hangja szakmai és nyelvgyakorlási szempontból egyaránt gazdagította az azokon résztvevők ismereteit. Szívesen emlékezünk vissza ezekre az értékes és kellemes délutánokra. (P.M.)

ÁPRILIS 25. * MUNKAÉRTEKEZLET

A Könyvelosztó Beloiannisz u. i. részlegének szocialista munkakollektívája munkaértekezlet keretében tartotta első negyedévi munkájának kiértékelését. A beszámoló tartalmi részét lapunk előző számában (110-112.p.) már ismertettük.

ÁPRILIS 27. * ÖSSZBIZALMI ÉRTEKEZLET

Az értekezleten az apr. 14-i SzB-ülés anyagát és a május elsejei ünnepség-

gel kapcsolatos tennivalókat beszéltük meg a szakszervezeti csoportok bizalmijai-val.

ÁPRILIS 28. * ELŐADÁS

"Tudomány, világkép, művészet" címmel dr.Marx György egyetemi tanár tartott előadást szakszervezeti előadásorozatunk keretében. Az igen értékes előadásban felvetett kérdések még ma is foglalkoztatják dolgozóinkat.

ÁPRILIS 30. * KLUBEST

A Könyvelosztó az osztály működésének 15. évfordulója alkalmából az osztály dolgozói és családtagjaik részére klubestet rendezett.

MÁJUS 1. * ÜNNEPSÉG

A munkásosztály nemzetközi összefogásának nagy ünnepén könyvtárunk mintegy 100 dolgozója a VIII. kerület dolgozóival együtt vett részt az ünnepi felvonuláson.

MÁJUS 4. * SZÁMVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG ELLENŐRZÉSE

Tárgya az SzB pénztára április havi pénz-és értékcikk nyilvántartásának és kezelésének ellenőrzése volt.

MÁJUS 6. * SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGI ÜLÉS

Az OSzK Hiradó 5.számának kéziratait és a 6.szám tervezetét tárgyalta meg a Szerkesztő Bizottság.

MÁJUS 7. * TÁRSADALOMBIZTOSITÁSI TANÁCS ÜLÉSE

A TT ülésén Ferenczy Sándorné SzTK-ügyintéző és Demény Ottóné a Központi Katalógusok Osztályának szakszervezeti bizalmija is résztvett. Az ülésen segélyezési, üdülési és közétkeztetési kérdéseket tárgyaltak. Az ülés munkaadói segélyre javasolta Csabai Mihály (100 Ft tanulmányi), Epres Antal (300 Ft temetési), Fodor Armandné (250 Ft szociális) és Horváth Ilona (150 Ft szociális) dolgozókat. Az ülésen többek között a dolgozók egy részének azzal a kérésével foglalkoztak, hogy a munkaruhaellátás keretében fehér munkaköpenyt szeretnének kapni. A Gazdasági Hivatallal folytatott tárgyalás eredményeként közöljük, hogy az ilyen kérések teljesítésének nincsen akadálya.

MÁJUS 11. * PÉNZTÁRVIZSGÁLAT

Szakszervezetünk gazdálkodását, a pénztári nyilvántartások kezelését a Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottságának revizora vizsgálta felül. A vizsgálat még folyamatban van.

HIREK

A KESZTHELYI ÜDÜLÉSÉRŐL - Az elmúlt évekhez hasonlóan f.évi jun. 15-től szeptember 17-ig az idén is - feltételezhetően azonos keretek között - megszervezzük dolgozóink és hozzátartozóik nyári üdültetését Keszthelyen. Az üdültetés előkészítése most van folyamatban, így annak részleteiről csak a későbbiekben adhatunk tájékoztatást. A szobákat az alábbi időkben lehet igénybe venni: jun.15-től jun.25-ig, jun. 25-től jul.6-ig, jul.6-tól jul.16-ig, jul.16-tól jul.27-ig, jul.27-től aug.6-ig, aug.6-tól aug.17-ig, aug.17-től aug.27-ig, aug.27-től szept.7-ig és szept. 7-től szept.17-ig. Jelentkezéseket a bizalmiak útján a Szakszervezeti Bizottságtól (Kerekes Lőrincné, Igazgatási Osztály) igényelhető úrlapon f.évi jun. 4-ig kell beadni. Az elfogadott jelentkezésekről jun.9-ig írásbeli értesítést küldünk. Régebbi gyakorlatunknak megfelelően az igények kielégítésénél júliusban és augusztusban előnyben részesítjük az iskoláskorú gyermekes családokat.

A BRATISLAVA-I EGYETEMI KÖNYVTÁR dolgozóinak Budapestre érkezett csoportját látta vendégül könyvtárunk szakszervezeti bizottsága máj. 16-18.napjain. A jövő hónap 11-14. napjain könyvtárunk dolgozói és hozzátartozói keresik fel Bratislavát egy szlovákiai körutazás során. Mindkét látogatás ismertetésére visszatérünk.

HUSZONÖTÉVES SZOLGÁLATI JUBILEUMÁT ünnepelte Epres Antal, a keszthelyi Helikon Könyvtárunk dolgozója. Ezuton is köszöntjük a jubilánst és további munkájához sikert és egészséget kívánunk.

BÉTSCH MÁRIA és **KOCZIHA ZSUZSA** példás magatartásáról, jó közösségi munkát végző uttörő és kisdobos munkájáról adott tájékoztatást könyvtárunknak az I.ker. Attila utcai általános iskola igazgatósága az anyák-napja alkalmából. Az iskola igazgatóságával együtt köszöntjük mi is az édesanyákat Bétsch Elemérnét és Markovits Györgyit, akik hivatali elfoglaltságuk mellett ilyen példaadóan nevelik gyermekeiket.

TÁJÉKOZTATÁSUL közöljük dolgozóinkkal, hogy e nyár folyamán nincs lehetősége könyvtárunknak az iskolai tanulók foglalkoztatására. Felhívjuk ezzel kapcsolatban dolgozóink figyelmét, hogy a tanulóifjúság nyári szünetében történő szervezett foglalkoztatásáról a Művelődésügyi Közlöny 9.számában hivatalos közlemény jelent meg. Javasoljuk, hogy e kérdésben tájékoztatásért az iskolák igazgatóságaihoz forduljanak.

